

Анкета о кредитној активности банака у БиХ
(Извјештај за други квартал 2021. године)

Одјељење за статистику и публикације

Служба за статистику монетарног и финансијског сектора

Централна банка Босне и Херцеговине

Садржај

Увод	3
1 Опште напомене	3
2 Кредити предузећима	4
2.1 Понуда	4
2.1.1 Кредитни стандарди за кредите предузећима	4
2.1.2 Услови одобравања кредита предузећима	5
2.1.3 Удио одбијених захтјева за одобрење кредита предузећима.....	6
2.2 Потражња предузећа за кредитима и / или кредитним линијама.....	7
3 Кредити становништву	9
3.1 Понуда	9
3.1.1 Кредитни стандарди за кредите становништву	9
3.1.2 Услови одобравања кредита становништву	10
3.1.3 Удио одбијених захтјева за одобрење кредита становништву.....	10
3.2. Потражња становништва за кредитима	11
ДОДАТАК	13

Увод

Резултати Анкете о кредитној активности банака односе се на промјене у другом кварталу 2021. године и на очекивања за трећи квартал 2021. године. Истраживање је проведено између 12. и 16. јула 2021. године. Репрезентативни узорак банака чини 8 највећих банака у Босни и Херцеговини. У овом кругу анкетирано је укупно 8 банака, а стопа одговора била је 100%.

1 Опште напомене

Упитник за анкету садржи 16 стандардних питања о оствареним и очекиваним промјенама на страни понуде и потражње за кредитима: 4 питања се односе на будуће и 12 питања на остварене промјене. Питањима су обухваћене три категорије кредита: кредити или кредитне линије предузећима; стамбени кредити становништву; и потрошачки и ненамјенски кредити. За све три категорије постављају се питања о кредитним стандардима који се примјењују на одобравање кредита, затим о промјени услова одобравања кредита, потражњи за кредитима, факторима који утичу на понуду и потражњу за кредитима као и проценат одбијених кредитних захтјева. Анкетна питања углавном се формулишу у смислу промјена у посљедња три мјесеца и очекиваних промјена у сљедећа три мјесеца. Од учесника у анкети се тражи да на квалитативан начин назначе јачину поштравања или ублажавања (за стандарде и услове) или јачину смањења или повећања (за потражњу), на начин да за извјештавање о промјенама користе сљедећу скалу од пет тачака: (1) знатно поштравање / смањење, (2) умјерено поштравање / смањење, (3) у основи нема промјена, (4) умјерено ублажавање / повећање или (5) знатно ублажавање / повећање.

Појединачни одговори банака које учествују у анкети су обједињени и обрађени да би могли да дају слику за цјелокупни банкарски сектор.

Резултати анкете су приказани у виду нето процента. Нето проценат за одговоре на питања о кредитним стандардима дефинисан је као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да су кредитни стандарди “знатно ублажени” и “умјерено ублажени” и збира учешћа банака које су одговориле да су “знатно поштрени” и “умјерено поштрени”.

Негативна вриједност нето проценат указује на то да је већи дио банака поштрио кредитне стандарде („нето поштравање“), док позитивна вриједност нето процента указује на то да је већи дио банака ублажио кредитне стандарде („нето ублажавање“).

Исто тако, израз „нето потражња“ односи се на разлику између процента банака које су одговориле да је дошло до пораста потражње и процента банака које су одговориле да је дошло до пада потражње за кредитима. Нето потражња ће стога бити позитивна ако је већи дио банака извјестио о порасту потражње за кредитима, док негативна нето потражња указује на то да је већи дио банака пријавио пад потражње за кредитима.

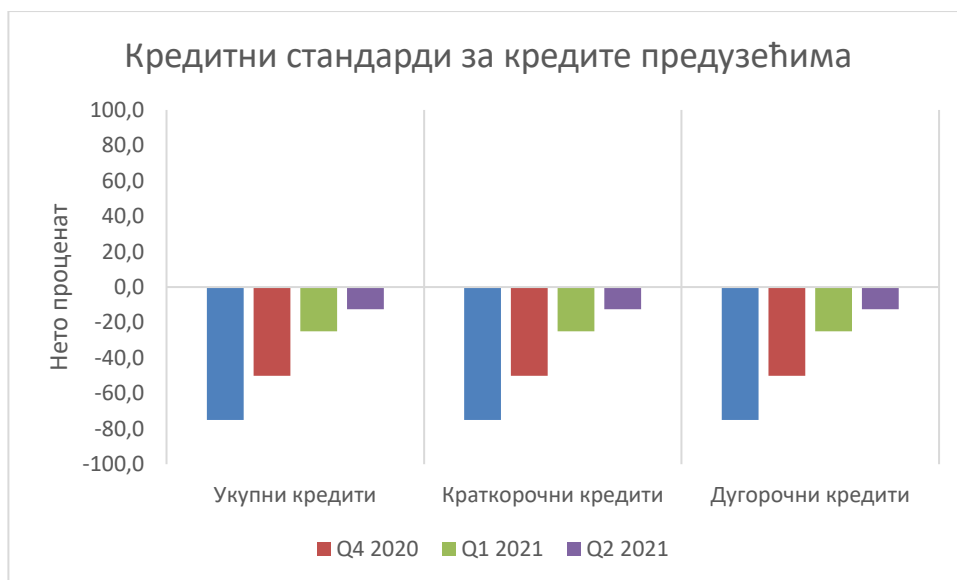
Поред показатеља „нето процента“, ЦББиХ такође објављује „дифузни индекс“ као алтернативну мјеру одговора банака на питања која се односе на промјене у кредитним стандардима и нето потражњи. Дифузни индекс конструисан је на сљедећи начин: ако испитаник одговори „знатно“, одговорима се додјељује нумеричка вриједност 1 која је двоструко већа од вриједности која се додјељује одговорима „донекле“ (оцјена 0,5). Тумачење дифузног индекса слиједи исту логику као и тумачење нето процента.

2 Кредити предузећима

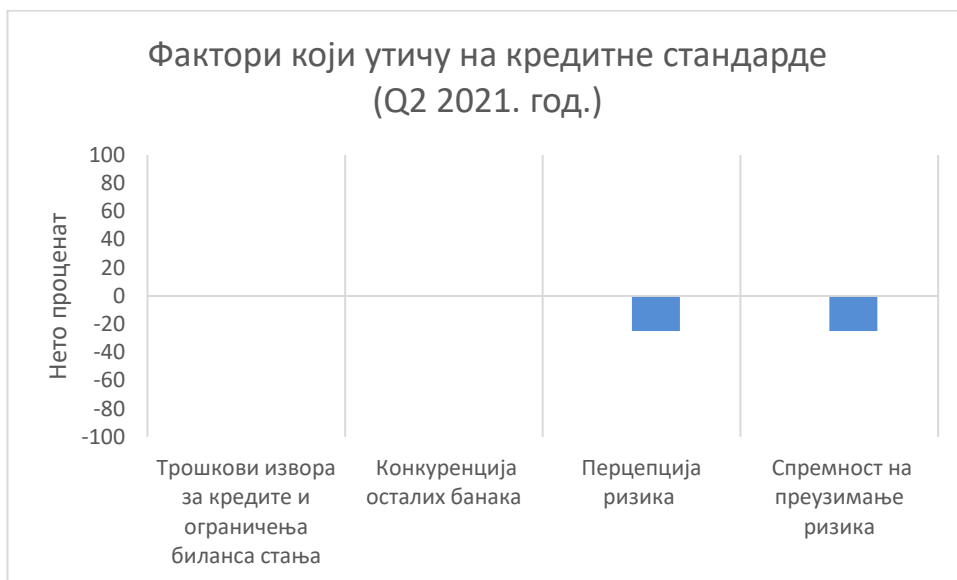
2.1 Понуда

2.1.1 Кредитни стандарди за кредите предузећима

Кредитни стандарди (тј. интерне смјернице банака или критерији за одобравање кредита) за кредите или кредитне линије предузећима су се незнатно поштрили у другом кварталу 2021. године, са мањим интензитетом него у првом кварталу 2021. године, тј. код мањег броја банака је дошло до поштарвања кредитних стандарда у односу на претходни квартал (нето проценат -13 % након -25% у претходном кварталу). Банке су извјестиле о поштравању нето кредитних стандарда и за краткорочне и за дугорочне кредите (види Додатак, питање 1).

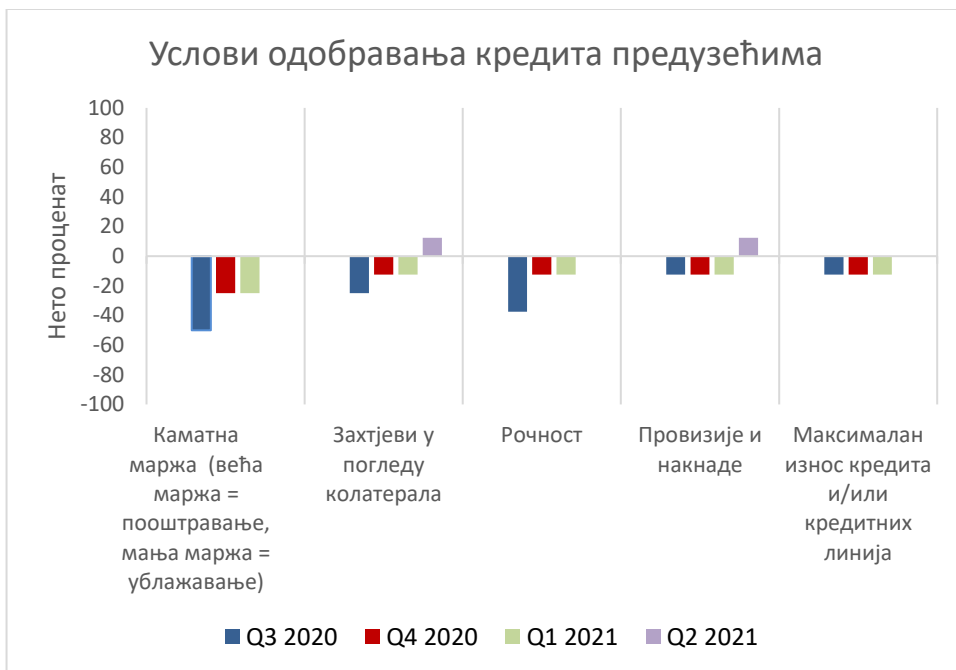

Фактори који су утицали на поштравање стандарда јесу перцепција ризика и спремност на преузимање ризика. Утицај поштравања перцепције ризика, повезан са погоршањем опште економске ситуације, знатно је мањи у поређењу са претходним кварталом (нето проценат -25% након -38%), али је и даље био главни фактор који доприноси поштравању кредитних стандарда за кредите предузећима. Трошкови извора за кредите и ограничења биланса стања и конкуренција других банака нису имали утицаја на кредитне стандарде банака који се примјењују у процесу одобравања кредита и / или кредитних линија предузећима (види Додатак, питање 2).

2.1.2 Услови одобравања кредита предузећима

У другом кварталу 2021. године дошло је до мањег ублажавања услова одобравања кредита и/или кредитних линија предузећима (тј. уговорне одредбе из кредитних уговора), а односе се на колатерал и провизије и накнаде (нето проценат 12%), док су други услови остали непромијењени у односу на претходни квартал (види Додатак, питање 3).

2.1.3 Удио одбијених захтјева за одобрење кредита предузећима

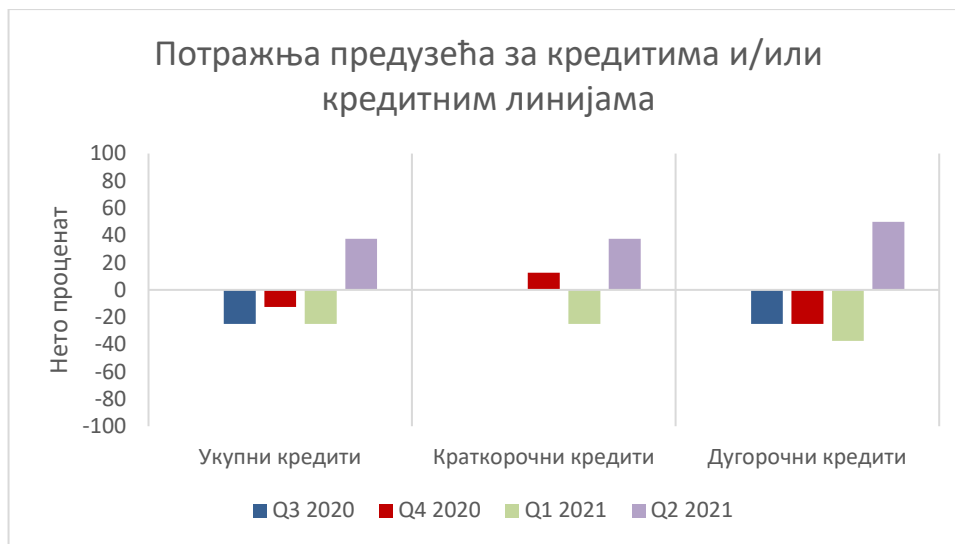
На основу одговора банака уочено је да у другом кварталу 2021. године није дошло до промјена у удјелу одбијених кредитних захтјева (види Додатак, питање 4).

2.2 Потражња предузећа за кредитима и / или кредитним линијама

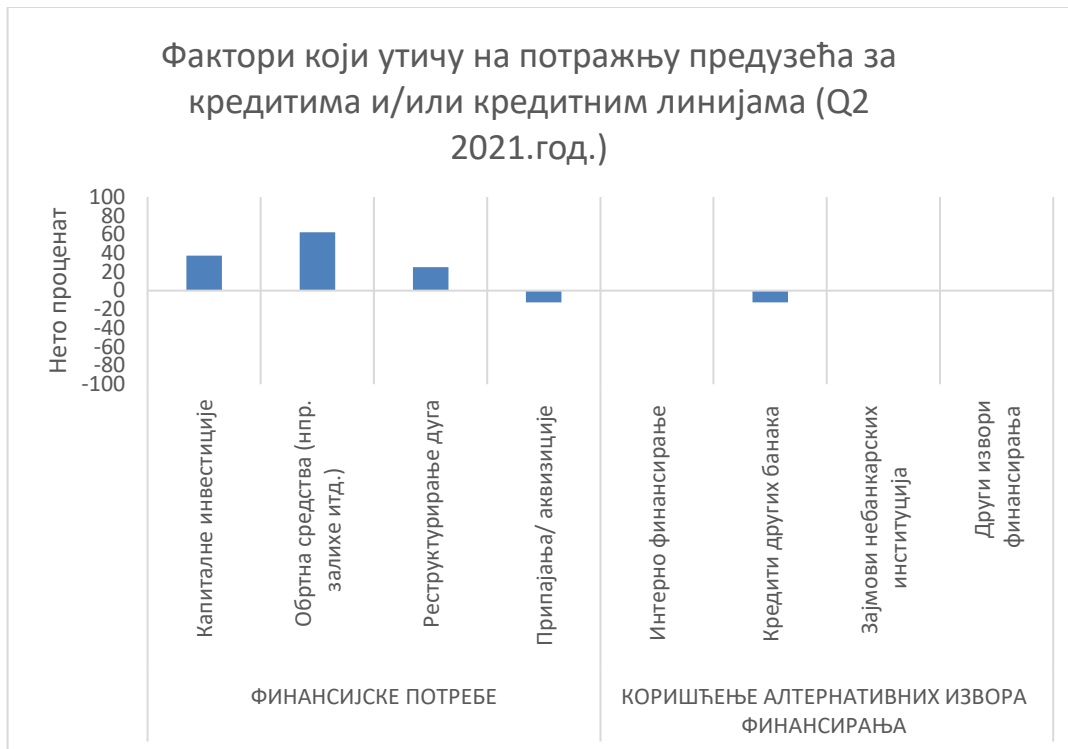
Укупна потражња предузећа за кредитима и / или кредитним линијама повећала се у другом кварталу 2021. године (нето проценат 38%), након три претходна квартала са смањеном потражњом предузећа за кредитима и/или кредитним линијама (види Додатак, питање 5).

Гледајући рочност, већи је пораст потражње за дугорочним кредитима (нето проценат 50%) него за краткорочним кредитима (нето проценат 38%).

Банке су извјестиле да су финансијске потребе за капиталним инвестицијама, обртним средствима и реструктурирањем дуга придонијеле већој потражњи предузећа за кредитима. Супротно томе, предузећа немају потребе за финансирање спајања и преузимања предузећа.

Што се тиче употребе алтернативних извора финансирања, банке су извјестиле да су кредити других банака негативно утицали на потражњу предузећа за кредитима. Интерно финансирање, кредити од небанкарских институција и остали извори финансирања нису утицали на потражњу предузећа (види додатак, питање б).

Очекивања за трећи квартал 2021. године

У трећем кварталу 2021. године, банке очекују благо поштравање кредитних стандарда за дугорочне кредите предузећима (нето проценат 13%), док ће кредитни стандарди за краткорочне кредите остати углавном непромијењени (види Додатак, питање 7).

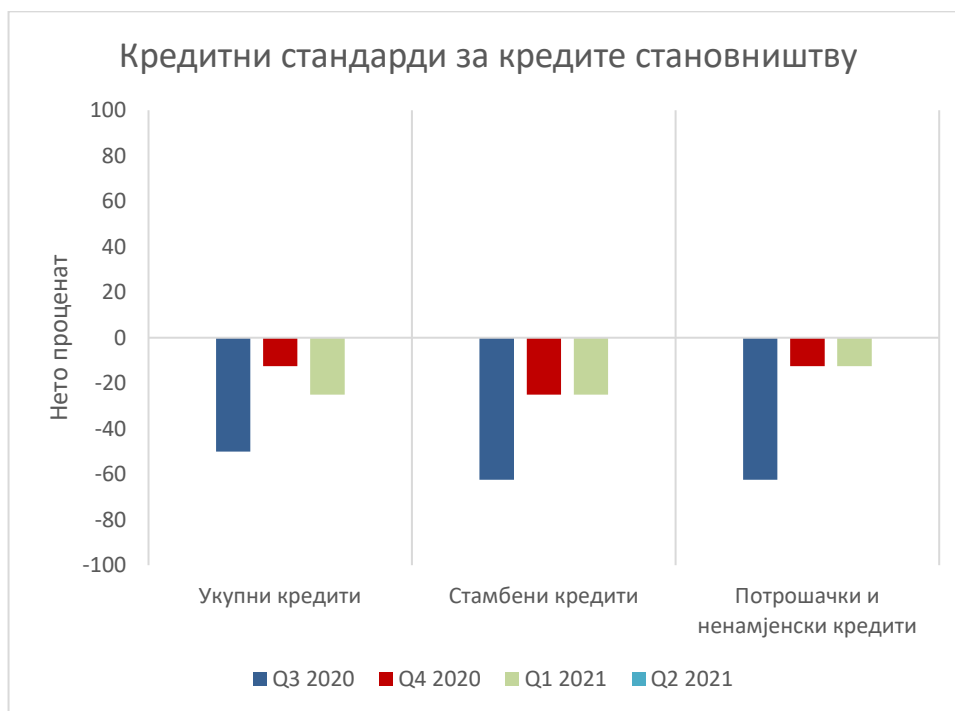
Банке очекују да ће се повећати нето потражња за краткорочним кредитима предузећима, док ће потражња за дугорочним кредитима у основи остати непромијењена у трећем кварталу 2021. године (види Додатак, питање 8).

3 Кредити становништву

3.1 Понуда

3.1.1 Кредитни стандарди за кредите становништву

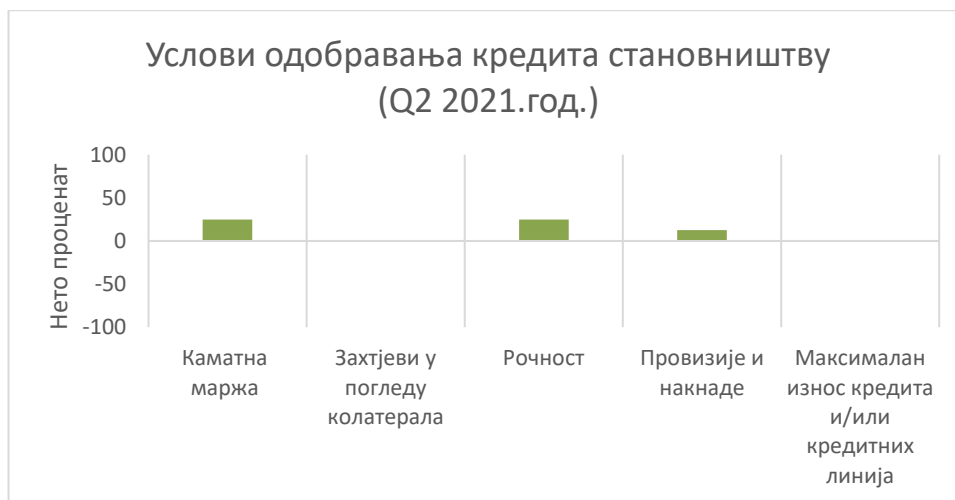
Банке су у другом кварталу 2021. извјестиле да су кредитни стандарди (тј. интерне смјернице или критерији одобравања кредита) за кредите становништву остали непромјењени, за разлику од претходна три периода када је забиљежено поштравање кредитних стандарда. Процентуални удио банака које су пријавиле промјену кредитних стандарда према поштравању био је исти као и удио банака које су извјестиле о ублажавању (нето проценат 0%). Посматрајући кредите према намјени, није било промјене кредитних стандарда за стамбене као ни за потрошачке/ненамјенске кредите (види Додатак, питање 9).

Банке код којих је дошло до промјене кредитних стандарда су навеле перцепцију ризика и спремност на преузимање ризика као факторе који су утицали на поменуте промјене стандарда (види Додатак, питање 10).

3.1.2 Услови одобравања кредита становништву

Услови банака (тј. Уговорне одреџбе из кредитних уговора) за одобравање кредита становништву су се ублажили у другом кварталу 2021. године у односу на претходни квартал у којем су били поштрени. Ублажене су кредитне марже, рочност и провизије и накнаде, док су захтјеви колатерала и максимални износ кредита остали непромијењени (види Додатак, питање 11).

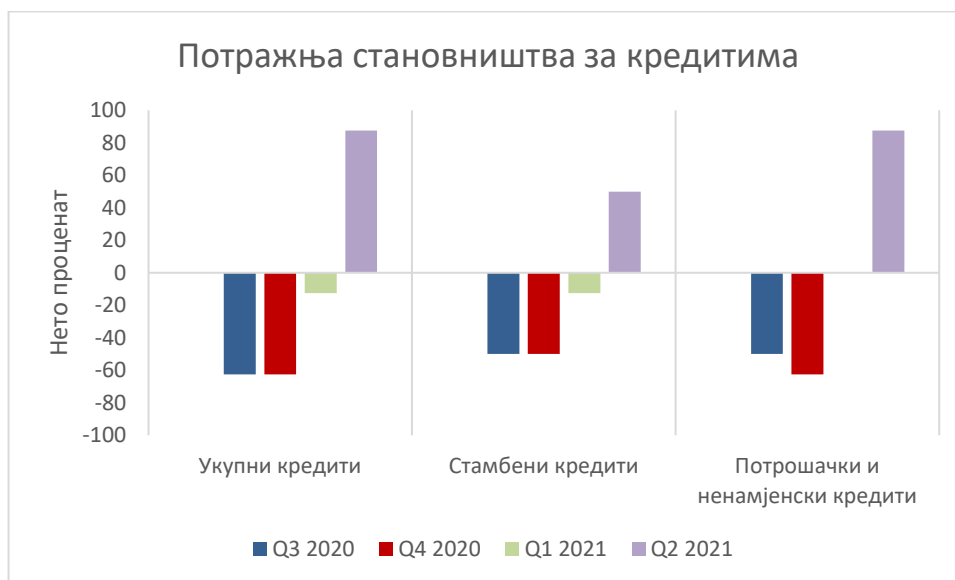
3.1.3 Удио одбијених захтјева за одобрење кредита становништву

У другом кварталу 2021. године банке су указале на нето смањење удјела одбијених захтјева за кредите становништву у односу на раније периоде (види Додатак, питање 12).

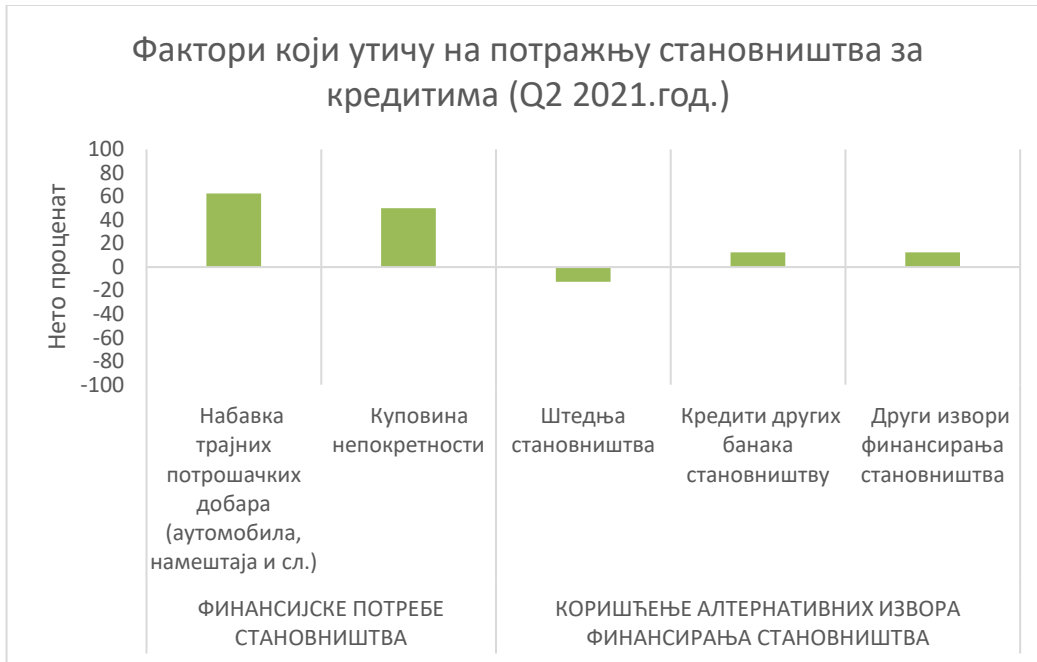

3.2. Потражња становништва за кредитима

Банке су извјестиле да је у другом кварталу 2021. године дошло до повећања потражње становништва за кредитима. Пораст потражње за потрошачким и ненамјенским кредитима је јачи у односу на пораст потражње за стамбеним кредитима (види Додатак, питање 13). Ранија очекивања банака из претходног круга била су прилично оптимистична да ће доћи до пораста потражње за потрошачким и ненамјенским кредитима, а таква очекивања су се и остварила.

Током другог квартала 2021. године, скоро сви фактори који утичу на потражњу становништва (набавка трајних потрошачких добара, куповина непокретности, кредити других банака и други извори финансирања) имали су позитиван допринос потражњи за кредитима. Из перспективе алтернативног финансирања, штедња становништва се истиче као фактор који је негативно утицао на потражњу становништва за кредитима (види Додатак, питање 14).

Очекивања за трећи квартал 2021. године

На основу питања о очекивањима, банке предвиђају нето ублажавање кредитних стандарда за кредите становништву у трећем кварталу 2021. године, са наглашенијим ублажавањем стандарда за потрошачке и ненамјенске кредите него за стамбене кредите (види Додатак, питање 15.)

Банке имају прилично оптимистичан поглед на потражњу за кредитима у трећем кварталу 2021. године, па се очекује повећање у износу нето процента од 63%, уз истовремени пораст потражње за потрошачке и ненамјенске кредите као и потражње за стамбене кредите (види Додатак, питање 16).

ДОДАТАК

Обједињени одговори банака за други квартал 2021. године везано за питања из анкетног упитника

I. Кредити и кредитне линије предузећима

1. Како су се промијенили кредитни стандарди које Ваша банка примјењује у одобравању кредита и/или кредитних линија предузећима у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Краткорочни кредити	Дугорочни кредити
Знатно поштравање	0	0	0
Умјерено поштравање	13	13	13
Без промјене	88	88	88
Умјерено ублажавање	0	0	0
Знатно ублажавање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	-13	-13	-13
Дифузни индекс	-6	-6	-6

2. Како су наведени фактори утицали на кредитне стандарде које Ваша банка примјењује у одобравању кредита и/или кредитних линија предузећима у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Трошкови извора за кредите и ограничења	Конкуренција осталих банака	Перцепција ризика	Спремност на преузимање ризика
Знатан утицај на поштравање	0	0	0	0
Умјерен утицај на поштравање	0	0	25	25
Без утицаја	100	100	75	75
Умјерен утицај на ублажавање	0	0	0	0
Знатан утицај на ублажавање	0	0	0	0
Укупно	100	100	100	100
Нето проценат	0	0	-25	-25
Дифузни индекс	0	0	-13	-13

3. Како су се промијенили услови Ваше банке за одобравање кредита и/или кредитних линија предузећима у последња три мјесеца?

(у проценти)	Каматна маржа (већа маржа = пооштравање, мања маржа =	Захтјеви у погледу колатерала	Рочност	Провизије и накнаде	Максималан износ кредита и/или кредитних
Знатно пооштравање	0	0	0	0	0
Умјерено пооштравање	25	0	0	0	0
Без промјене	50	88	100	88	100
Умјерено ублажавање	25	13	0	13	0
Знатно ублажавање	0	0	0	0	0
Укупно	100	100	100	100	100
Нето проценат	0	13	0	13	0
Дифузни индекс	0	6	0	6	0

4. Да ли се у последња три мјесеца (независно од уобичајених сезонских флукуација) удио одбијених кредитних захтјева у Вашој банци смањено, остао непромијењен или повећао у односу на укупан износ кредитних захтјева предузећа?*

(у проценти)	Удио одбијених кредитних захтјева
Знатно смањење	0
Умјерено смањење	0
Без промјене	100
Умјерено повећање	0
Знатно повећање	0
Укупно	100
Нето проценат	0
Дифузни индекс	0

*У другом кварталу 2021. године дошло је до промјена у анализи удјела одбијених кредитних захтјева у односу на претходне кварталне. Умјесто броја одбијених кредитних захтјева даје се осврт на промјену износа одбијених кредитних захтјева у посматраном кварталу.

5. Како се промијенила тражња предузећа за кредитима и/или кредитним линијама у Вашој банци (независно од уобичајених сезонских флукуација) у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Краткорочни кредити	Дугорочни кредити
Знатно смањење	0	0	0
Умјерено смањење	0	0	0
Без промјене	63	63	50
Умјерено повећање	38	38	50
Знатно повећање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	38	38	50
Дифузни индекс	19	19	25

6. Како су наведени фактори (независно од уобичајених сезонских флукуација) утицали на тражњу предузећа за кредитима и/или кредитним линијама у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	ФИНАНСИЈСКЕ ПОТРЕБЕ				КОРИШЋЕЊЕ АЛТЕРНАТИВНИХ ИЗВОРА ФИНАНСИРАЊА				
	Капиталне инвестиције	Обртна средства (нпр. залихе итд.)	Реструктурирање дуга	Припајања/аквизиције	Интерно финансирање предузећа	Кредити других банака	Зјмови небанкарских институција	Други извори финансирања подuzeћа	
Знатан утицај на смањење	0	0	0	13	0	0	0	0	
Умјерен утицај на смањење	0	0	0	0	0	25	0	0	
Без утицаја	63	38	75	88	100	63	100	100	
Умјерен утицај на повећање	38	63	25	0	0	13	0	0	
Знатан утицај на повећање	0	0	0	0	0	0	0	0	
Укупно	100	100	100	100	100	100	100	100	
Нето проценат	38	63	25	-13	0	-13	0	0	
Дифузни индекс	19	31	13	-13	0	-6	0	0	

7. Како очекујете да ће се кредитни стандарди које Ваша банка примјењује у одобравању кредита и/или кредитних линија предузећима промијенити у наредна три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Краткорочни кредити	Дугорочни кредити
Знатно поопштравање	0	0	0
Умјерено поопштравање	0	0	13
Без промјене	100	100	88
Умјерено ублажавање	0	0	0
Знатно ублажавање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	0	0	-13
Дифузни индекс	0	0	-6

8. Како очекујете да ће се промијенити тражња предузећа за кредитима и/или кредитним линијама у Вашој банци (независно од уобичајених сезонских флукуација) у наредна три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Краткорочни кредити	Дугорочни кредити
Знатно смањење	0	0	0
Умјерено смањење	13	13	25
Без промјене	63	38	50
Умјерено повећање	25	50	25
Знатно повећање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	13	38	0
Дифузни индекс	6	19	0

II. Кредити становништву

9. Како су се промијенили кредитни стандарди које Ваша банка примјењује у одобравању кредита становништву у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Стамбени кредити	Потрошачки и ненамјенски кредити
Знатно поопштравање	0	0	0
Умјерено поопштравање	13	13	13
Без промјене	75	75	75
Умјерено ублажавање	13	13	13
Знатно ублажавање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	0	0	0
Дифузни индекс	0	0	0

10. Како су наведени фактори утицали на кредитне стандарде које Ваша банка примјењује у одобравању кредита становништву у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Трошкови извора за кредите и ограничења	Конкуренција осталих банака	Перцепција ризика	Спремност на преузимање ризика
Знатан утицај на поопштравање	0	0	0	0
Умјерен утицај на поопштравање	0	0	13	13
Без утицаја	100	100	75	75
Умјерен утицај на ублажавање	0	0	13	13
Знатан утицај на ублажавање	0	0	0	0
Укупно	100	100	100	100
Нето проценат	0	0	0	0
Дифузни индекс	0	0	0	0

11. Како су се промијенили услови Ваше банке за одобравање кредита становништву у посљедња три мјесеца?

(у проценти)	Каматна маржа (већа маржа = поштравање, мања маржа =	Захтјеви у погледу коллатерала	Рочност	Провизије и накнаде	Максималан износ кредита и/или кредитних
Знатно поштравање	0	0	0	0	0
Умјерено поштравање	0	13	0	0	0
Без промјене	75	75	75	88	100
Умјерено ублажавање	25	13	25	13	0
Знатно ублажавање	0	0	0	0	0
Укупно	100	100	100	100	100
Нето проценат	25	0	25	13	0
Дифузни индекс	13	0	13	6	0

12. Да ли се у посљедња три мјесеца (независно од уобичајених сезонских флукуација) удио одбијених кредитних захтјева у Вашој банци смањено, остао непромијењен или повећао у односу на укупан број кредитних захтјева становништва?*

(у проценти)	Удио одбијених кредитних захтјева
Знатно смањење	0
Умјерено смањење	25
Без промјене	63
Умјерено повећање	13
Знатно повећање	0
Укупно	100
Нето проценат	-13
Дифузни индекс	-6

*У другом кварталу 2021. године дошло је до промјена у анализи удјела одбијених кредитних захтјева у односу на претходне кварталне. Умјесто броја одбијених кредитних захтјева даје се осврт на промјену износа одбијених кредитних захтјева у посматраном кварталу.

13. Како се промијенила тражња становништва за кредитима у Вашој банци (независно од уобичајених сезонских флукуација) у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Стамбени кредити	Потрошачки и ненамјенски кредити
Знатно смањење	0	0	0
Умјерено смањење	0	13	0
Без промјене	13	25	13
Умјерено повећање	88	50	88
Знатно повећање	0	13	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	88	50	88
Дифузни индекс	44	31	44

14. Како су наведени фактори (независно од уобичајених сезонских флукуација) утицали на тражњу становништва за кредитима у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	ФИНАНСИЈСКЕ ПОТРЕБЕ СТАНОВНИШТВА		КОРИШЋЕЊЕ АЛТЕРНАТИВНИХ ИЗВОРА ФИНАНСИРАЊА СТАНОВНИШТВА		
	Набавка трајних потрошачких добара (аутомобила,	Куповина непокретности	Штедња становништва	Кредити других банака становнишву	Други извори финансирања становништва
Знатан утицај на смањење	0	0	0	0	0
Умјерен утицај на смањење	0	13	13	0	0
Без утицаја	38	25	88	88	88
Умјерен утицај на повећање	63	63	0	13	13
Знатан утицај на повећање	0	0	0	0	0
Укупно	100	100	100	100	100
Нето проценат	63	50	-13	13	13
Дифузни индекс	31	25	-6	6	6

15. Како очекујете да ће се кредитни стандарди које Ваша банка примјењује у одобравању кредита становништву промијенити у наредна три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Стамбени кредити	Потрошачки и ненамјенски кредити
Знатно поопштравање	0	0	0
Умјерено поопштравање	13	13	13
Без промјене	50	63	50
Умјерено ублажавање	38	25	38
Знатно ублажавање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	25	13	25
Дифузни индекс	13	6	13

16. Како очекујете да ће се промијенити тражња становништва за кредитима у Вашој банци (независно од уобичајених сезонских флукуација) у наредна три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Стамбени кредити	Потрошачки и ненамјенски кредити
Знатно смањење	0	0	0
Умјерено смањење	0	0	0
Без промјене	38	38	38
Умјерено повећање	63	63	63
Знатно повећање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	63	63	63
Дифузни индекс	31	31	31